

РОЗДІЛ 1

ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ

ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ПАРАДИГМИ

СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

(Колос Микола Анатолійович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Державний податковий університет)

У різноманітній та багатоплановій діяльності будь-якої держави одне з центральних місць посідає виконання завдань щодо дотримання та захисту прав і свобод людини, охорони прав і законних інтересів державних і недержавних організацій, протидії злочинам та іншими правопорушенням. Така функція держави є однією з основних у сучасному цивілізованому демократичному суспільстві, тому і називається «правоохоронною діяльністю».

На сьогодні Україна й українці переживають жорстоку війну та протистоять безчесному і підлому ворогу, який нехтує не лише законами та звичаями ведення війни, а й свідомо порушує основні права людини. Російська федерація свідомо й цинічно нехтує нормами міжнародного права та співжиття людства загалом. Безумовно, основну боротьбу з ворогом ведуть Збройні Сили України, але не менш важливою залишається і діяльність правоохоронних органів щодо забезпечення прав та свобод людини, відновлення правопорядку, підтримання правомірної життєдіяльності у суспільстві, що перебуває у стані війни.

Питання, пов'язані з правоохоронною діяльністю та правовим статусом правоохоронних органів, перебували і перебувають у центрі уваги науковців правників, представників теоретико-правової науки, науки державного управління, адміністративного та конституційного права України, інших галузевих наук. Зокрема, зазначену проблематику у своїх дослідженнях розглядали О. М. Бандурка, В. М. Безчасний, О. Г. Братко, А. І. Білас, В. Т. Білоус, В. В. Галунько, В. М. Гірич, В. М. Дубінчак, С. Ф. Денисюк, В. О. Заросило, Ю. О. Загуменна, О. С. Захарова, В. Я. Карабань, М. В. Ковалів, М. В. Коваль, В. В. Ковальська, В. С. Ковальський, Р. А. Калюжний, В. М. Колпаков, А. Т. Комзюк, А. М. Куліш, А. М. Кучук, О. А. Мартиненко, М. І. Мельник, Л. Р. Наливайко, О. Ю. Прокопенко, В. О. Серьогін, В. І. Осадчий,

В. Я. Тацій, Д. С. Тихонова, В. Г. Фатхутдінов, П. І. Хамула, Ю. С. Шемшученко та багато інших.

Сама юридична база, що закладає фундаментальні правові основи правоохоронної діяльності в Україні, в першу чергу представлена Конституцією України як найвищим базовим нормативним документом нашої країни, а також актів національного законодавства, рішень національних (Верховний Суд) та міжнародних (Європейський суд з прав людини) судових інстанцій, інтернаціональних нормативно-правових документів, ратифікованих Верховною Радою України.

Як зазначалося, провідне місце в цій ієрархії займає саме Конституція України [1]. Основний Закон визначає фундаментальне завдання правоохоронної діяльності та є ключовим нормативним документом, на якого опираються всі інші, другорядні нормативно-правові акти національного законодавства. Так, більш детально теоретико-прикладні аспекти правоохоронної діяльності визначено в Законах України, указах і розпорядженнях Президента України, постановах і розпорядженнях Кабінету Міністрів України, відомчих актах тощо.

У науковій літературі запропоновано класифікувати другорядні нормативно-правові акти за критерієм їх юридичної ролі так:

1. Акти про статус окремих правоохоронних органів, до яких належать закони України від 14.10.2014 № 1697-VII «Про прокуратуру», від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію», від 25.03.1992 № 2229-XII «Про Службу безпеки України», а також укази Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, відомчі акти тощо [2, с. 16–17].

2. Спеціальні акти, присвячені виключно питанням про соціальний і правовий захист працівників правоохоронних органів, а саме закони України від 23.12.1993 № 3781-XII «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», від 20.12.1991 № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», а також укази і розпорядження Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, відомчі акти тощо [2, с. 16–17].

3. Акти про окремі напрями правоохоронної діяльності, зокрема закони України від 21.06.2018 № 2469-VIII «Про національну безпеку України», від 18.02.1992 № 2135-XII «Про оперативно-розшукову діяльність», від 15.02.1995 № 2135-XII «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» тощо [2, с. 16–17].

Крім того, конкретні правові аспекти, що стосуються правоохоронної діяльності, висвітлені в положеннях таких кодифікованих актів: Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI, Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 № 1129-IV, Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X [2, с. 16–17].

Важливими є нормативні документи, які регулюють правоохоронну діяльність органів під час введення спеціальних режимів у країні, що представлені законами України від 16.03.2000 № 1550-III «Про правовий режим надзвичайного стану», від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану», від 21.01.1994 № 3855-XI «Про державну таємницю»; підзаконні акти: указ Президента України, постанови Кабінету Міністрів України тощо [2, с. 16–17].

4. Акти про органи та установи, діяльність яких безпосередньо пов'язана з діяльністю правоохоронних органів, зокрема закони України від 21.12.2016 № 1798-VIII «Про Вищу раду правосуддя», від 05.07.2012 № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», від 02.06.2011 № 3460-VI «Про безоплатну правову допомогу», Робоча домовленість між Міністерством внутрішніх справ України та Агентством Європейського Союзу з підготовки співробітників правоохоронних органів (CEPOL) від 05.02.2020, Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 12.07.2017 тощо [2, с. 16–17].

У сукупності, перелічені нормативні документи складають юридичний базис правоохоронної діяльності в Україні та визначають її правову природу. Відповідно, під юридичним базисом правоохоронної діяльності М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк та М. М. Бліхар пропонують розуміти ієрархічно скомпоновану сукупність нормативно-правових актів, положення яких висвітлюють конкретні теоретико-правові та практичні аспекти правоохоронної діяльності на території визначеної держави [2, с. 16–17].

Одна з актуальних теоретико-методологічних проблем сучасної юриспруденції у сфері правоохоронної діяльності – відсутність єдиного, раціонального, консенсуального визначення (дефініції) поняття «правоохоронна діяльність» насамперед на законодавчому рівні. Крім того, аналіз наукових праць у сфері правоохоронної діяльності дає підстави стверджувати, що юридичною наукою й досі не вироблено

єдиного підходу до вирішення таких принципово важливих питань як визначення правоохоронної діяльності, системи правоохоронних органів, суб'єктів правоохоронної діяльності та структури правоохоронної системи. Більш того, досить часто ці категорії ототожнюються, що в підсумку не лише не сприяє розвитку теорії правоохоронної діяльності, але й справляє негативний вплив на практичну діяльність відповідних органів та організацій щодо реалізації правоохоронної функції держави [2, с. 16–17].

Проблематика поняття «правоохоронна діяльність». Сучасна Україна розвивається відповідно до конституційно закріплених засад суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Існування такої країни є неможливим без ефективної діяльності щодо охорони прав людини та громадянина. До того ж, реальність забезпечення прав і свобод людини на сьогодні є важливим показником досягнутого суспільством рівня цивілізованості. Саме тому більшість країн світу приділяє значну увагу вдосконаленню організації та діяльності правоохоронних органів та організацій як одним із найважливіших інститутів демократичного суспільства. В Україні на тлі економічних, політичних та ідеологічних перетворень проблематика охорони прав і свобод набуває особливої актуальності як у науковому, так і в практичному аспектах. Нагальною є потреба створення ефективної правоохоронної системи, яка б відповідала вимогам сучасності, враховувала останні здобутки юридичної науки, була зорієнтована на реальне виконання практичних завдань у сфері охорони права. Тому зрозумілою є підвищена увага правників, а також суспільства загалом до теми правоохоронної діяльності [6–8; 10; 13–15].

Наразі, як уже зазначалося, чинне вітчизняне законодавство не містить дефініції правоохоронної діяльності, а в наукових джерелах ведеться гостра дискусія щодо поняття правоохоронної діяльності, яке розглядають як у вузькому, так і в широкому розумінні. Відсутній консенсус і щодо сутності правоохоронної діяльності, її змісту, основних та специфічних ознак [6–8; 10; 13–15].

Найбільш розширене визначення міститься в Юридичній енциклопедії за редакцією Ю. С. Шемшученка, де «Правоохоронна діяльність – це система заходів, спрямованих на забезпечення виконання Конституції, законів та інших нормативно-правових актів держави. Є засобом зміцнення законності й правопорядку, забезпечення конституційних прав громадян. Здійснюється правоохоронними та іншими

державними органами, а також громадськими організаціями. До форм правоохоронної діяльності належить також скасування незаконних нормативно-правових актів, визнання законів та підзаконних актів Конституційним судом неконституційними тощо. В Україні правовою основою для правоохоронної діяльності є Конституція та інші закони держави. Відповідні державні органи зобов'язані здійснювати цю діяльність у межах наданої їм компетенції» [3, с. 47].

З наданого визначення ми можемо виділити, що завдання правоохоронної діяльності полягає в забезпеченні виконання нормативно-правових актів держави та зміцнення законності й правопорядку, забезпечення конституційних прав громадян. Суб'єктами ж здійснення правоохоронної діяльності є уповноважені державні органи та громадські організації. Водночас доволі цікавим є той факт, що в науковій літературі до кола суб'єктів правоохоронної діяльності віднесено і Конституційний Суд України та інші органи державної влади (невичерпний перелік), хоча, згідно з положеннями статті 1 Закону України від 13.07.2017 № 2136-VIII «Про Конституційний Суд України», він є органом конституційної юрисдикції [4].

М. І. Мельник та М. І. Хавронюк зазначають, що правоохоронна діяльність – це державна правомірна діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей уповноваженої державою посадової особи через охорону права, відновлення порушеного права, припинення порушеного права, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням установлених у законі процедур для цієї діяльності [5, с. 22].

М. І. Ковальська зі свого боку, розглядаючи в широкому розумінні зазначене поняття, визначає правоохоронну діяльність як безперервну, узгоджену діяльність державних і недержавних органів та організацій, спрямовану на створення максимально сприятливих умов для безперешкодної реалізації правових норм, суб'єктивних прав і свобод, профілактику та виявлення правопорушень з метою попередження, припинення, ліквідації їх наслідків, поновлення прав, відшкодування збитків, покарання винних [6, с. 128].

Зі свого боку В. М. Гірич під поняттям правоохоронної діяльності розуміє систему контрольно-ревізійних, оперативно-розшукових, кримінально-процесуальних та адміністративно-примусових заходів, які здійснюються в порядку, визначеному законодавством, з метою

Розділ 1. Природа та сутність правоохоронної діяльності в умовах оновлення парадигми суспільної безпеки в Україні

підтримання правопорядку, виявлення і безпосереднього припинення правопорушень, що підпадають під дію Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також виконання кримінальних і адміністративних санкцій щодо правопорушників [7]. В. М. Гірич слушно зауважує, що підхід широкого розуміння поняття «правоохоронна діяльність» не дає змоги чітко відрізнити правоохоронну діяльність від управлінської діяльності будь-якого органу або посадової особи, внаслідок чого до правоохоронних органів можуть бути віднесені всі органи держави – від Верховної Ради України, Глави держави і Конституційного Суду України до органів місцевого самоврядування. Науковець акцентує увагу на тому, що органи правосуддя, попри свою очевидну правоохоронну роль, у демократичних правових державах Європи не належать ані до правоохоронних органів, ані до сектору безпеки. Цим підкреслюється їхня незалежність і принцип поділу державної влади. Так, до проблеми відсутності чіткого визначення поняття «правоохоронна діяльність» додається ще одна проблема, яка гостро обговорюється в наукових джерелах, а саме приналежність органів правосуддя до правоохоронної діяльності [7].

Наведемо ще кілька визначень правоохоронної діяльності. Так, Д. С. Тихонова в широкому значенні визначає правоохоронну діяльність як діяльність всіх державних органів та недержавних організацій щодо забезпечення дотримання прав і свобод громадян, їх реалізації, забезпечення законності та правопорядку [8, с. 224].

Зі свого боку Л. Р. Наливайко зазначила, що під правоохоронною діяльністю потрібно розуміти професійну діяльність спеціально уповноважених державою органів та організацій, що здійснюється на підставі закону та відповідно до закону, а у випадках встановлених законом – у відповідній процесуальній формі із застосуванням правових засобів й спрямована на охорону прав та свобод людини і громадянина, законності та правопорядку, усіх встановлених та врегульованих правом суспільних відносин [9, с. 5]. Втім Л. Р. Наливайко підкреслює, що процеси гуманізації, що відбуваються в світі, супроводжуються актуалізацією концепції природного права й відходом на другий план нормативіського підходу до праворозуміння. Право не ототожнюється із законом, існування першого вже не пов'язується лише з діяльністю держави. За таких умов потребує переосмислення існуючий підхід до розуміння правоохоронної діяльності. Адже на

сьогодні більшість правників пов'язують цей вид суспільної діяльності лише з діяльністю державних органів, зазначаючи, що так як держава приймає норми права, то лише держава й має їх охороняти, що вона й робить, створюючи органи, які прийнято йменувати правоохоронними. Однак за такого підходу діяльність недержавних організацій, громадян не може визнаватися правоохоронною, навіть якщо вона спрямована на охорону права, виконує завдання, що стоять перед цим видом суспільної діяльності. Тому існує нагальна потреба у створенні ґрунтовної праці, яка дала б цілісне, повне і об'єктивне уявлення про всі аспекти такого явища правового життя, як правоохоронна діяльність [9, с. 5].

Слушним є ще один підхід, у якому вказано, що державні органи і недержавні (громадські) структури, які об'єднані в деяких джерелах одним поняттям «правоохоронні органи», мають цілком різну юридичну природу. Відповідно до цього, в академічній літературі слушно пропонується називати їх по-різному: правоохоронні органи – для державних органів і правоохоронні організації – для недержавних структур [10, с. 92].

Варто ще раз підкреслити, що проблема відсутності дефініції «правоохоронна діяльність» не вирішується й через визначення кола суб'єктів правоохоронної діяльності – переліку правоохоронних органів, адже частина науковців намагаються тлумачити термін «правоохоронна діяльність» через визначення суб'єктів, які уповноважені її здійснювати. Так, відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» правоохоронні органи – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку в Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи та установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, *інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції* [11].

До речі, у зв'язку з цим окремі науковці, зокрема О. С. Захарова та В. Я. Карабань, структурно виділяють систему правоохоронної діяльності як сукупність таких видів діяльності:

- діяльність органів із забезпечення правосуддя;
- діяльність органів прокуратури;

Розділ 1. Природа та сутність правоохоронної діяльності в умовах оновлення парадигми суспільної безпеки в Україні

– діяльність з виявлення, запобігання та розслідування злочинів;
– діяльність із захисту державної безпеки, державного кордону та охорони громадського порядку [12, с. 19–23].

Для прикладу, А. М. Кучук під правоохоронною діяльністю розуміє професійну діяльність спеціально уповноважених державою органів та організацій, що здійснюється на підставі та відповідно до закону, а у випадках, встановлених законом, – у відповідній процесуальній формі із застосуванням правових засобів й спрямована на охорону прав та свобод людини і громадянина, законності та правопорядку, усіх врегульованих правом суспільних відносин [13, с. 12].

В. Г. Фатхутдінова правоохоронну діяльність характеризує як «здійснювану на основі Конституції України та в межах наданих повноважень діяльність, спрямовану на забезпечення виконання нормативно-правових актів, зміцнення законності та правопорядку, гарантування і забезпечення конституційних прав та інтересів громадян» [14, с. 9].

Цікавою є позиція В. М. Дубінчака, який визначає правоохоронну діяльність як «активну форму поведінки уповноважених суб'єктів, де водночас на законодавчому рівні надано можливість застосування примусових засобів, що націлена на охорону та захист прав, свобод і законних інтересів осіб, та реалізує правоохоронну функцію держави» [15, с. 15].

Зі свого боку С. Ф. Денисюк вважає, що широке трактування правоохоронної діяльності більшою мірою відображає існуючий порядок реалізації охоронної функції права та правоохоронної функції держави. Саме ці інститути можуть бути віднесені до непостійних суб'єктів правоохоронної системи. Такими вони стають лише тоді, коли виникли обставини, необхідність здійснити правову охорону тих чи інших правовідносин [16, с. 32].

Своєю лаконічністю імпонує таке визначення, а саме: правоохоронна діяльність – це самостійний вид державної діяльності, що здійснюється з метою охорони права та держави спеціально уповноваженими на це законодавством органами методами та способами, визначеними законодавством [17, с. 47].

До наведених різноманітних поглядів щодо поняття «правоохоронної діяльності» варто додати й зарубіжний погляд, підхід та досвід. Зокрема, Кембриджський словник надає таке визначення дефініції «правоохоронна діяльність» або «law enforcement» – діяльність із

забезпечення дотримання законів місцевості [18]. Це визначення є дещо віддаленим від юридичного виміру, та попри це, виходячи з його змісту, метою правоохоронної діяльності можна назвати забезпечення дотримання норм чинного законодавства конкретного регіону чи країни. Стосовно суб'єктів, методів, форм чи інших характеристик правоохоронної діяльності інформації немає [18].

Також доволі цікавим є визначення, в якому під правоохоронною діяльністю розуміється діяльність, послуги, поради чи інструкції, що входять до компетенції правоохоронних органів або працівників охорони «освітніх закладів» [18]. Тут автори навмисно виділили працівників охорони освітніх закладів, адже, наприклад, в країнах Західної Європи, де діє організація GardaWorld (GWFS), яка має у своїй структурі Службу безпеки в секторі освіти (Education Sector Security Services), що займається правоохоронною діяльністю безпосередньо в закладах освіти [19].

Одним із найбільш аутентичних, з точки зору специфіки державної служби, є визначення правоохоронної діяльності, зазначене на 27-му законодавчому скликанні Палати представників штату Гаваї, а саме – діяльність, яку здійснюють правоохоронні органи, охоплюючи: допити без ув'язнення, інтерв'ю, зупинки руху, зупинки на контрольно-пропускних пунктах або блокпостах, зупинки пішоходів, обшуки та інші види обшуків, обшуки за згодою та без згоди людей або майна осіб, обшуки житла, контакти з потенційними жертвами та свідками злочинів тощо [20].

Стандарт ENF-010 від 01.06.2021 «Law Enforcement Recording Devices (Body and Dash Cams)» Поліції штату Індіана містить схоже визначення правоохоронної діяльності – «означає зупинку дорожнього руху, зупинку пішохода, арешт, обшук, розслідування, переслідування, контроль натовпу, контроль дорожнього руху або будь-який інший випадок, коли офіцер здійснює дотримання закону. Термін не включає адміністративну діяльність, таку як оформлення документів» [21].

Отже, підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що *правоохоронна діяльність – це така державна діяльність, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими органами через застосування юридичних заходів впливу із суворим дотриманням встановленого законом порядку.*

Крім того, доцільно наголосити, що діяльність правоохоронців у період воєнного стану відіграє надто важливу роль як для населення, так і держави. На сьогодні правоохоронці намагаються робити все можливе для захисту громадян, навіть у надто складних ситуаціях, а в нашому випадку, в умовах бойових дій [22, с. 526].

Проблематика співвідношення понять «правоохоронна діяльність» та «правозахисна діяльність». Одним із найважливіших показників демократичного розвитку держави є ефективність системи захисту прав і свобод людини. Цей захист реалізується через два взаємопов'язані, але не тотожні види діяльності – правоохоронну та правозахисну. Часто ці поняття вживаються як синоніми, однак між ними існує принципова різниця. Отже, існує певна проблема щодо співвідношення між цими поняттями, а саме де закінчується функція державного примусу й починається справжній захист людини [6–8; 10; 13–15; 18].

Потрібно зазначити, що в чинному законодавстві відсутнє визначення не лише правоохоронної діяльності, а й інших понять – «правоохоронні органи», «правозахисна діяльність» та «правозахисні організації». На сьогодні усталеного визначення немає ні в нормативній, ні в науковій площині. Така ситуація викликає певні труднощі, адже обов'язковою умовою ефективного функціонування правоохоронних інституцій є чітка регламентація їх діяльності [23].

У змісті Конституції України не вживається поняття «правоохоронна діяльність чи «правозахисна діяльність». Відповідно до статті 17 Конституції України забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та *правоохоронні органи* держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [23].

Правоохоронна діяльність спрямована на забезпечення дотримання законності, охорону суспільного порядку та боротьбу зі злочинністю, тоді як правозахисна – на захист людини від порушень її прав, зокрема з боку самих правоохоронних чи державних органів. Як зазначає В. К. Колпаков [23], правоохоронна діяльність має чітко визначений державно-владний характер, спирається на примус і санкції, діє в межах закону і спрямована на підтримання публічного порядку. Так, правоохоронна діяльність – це, насамперед, владна, організаційно-правова, іноді примусова діяльність, яка реалізує норму права через забезпечення відповідальності за її порушення [23].

Зі свого боку правозахисна діяльність – це сукупність дій, спрямованих на захист, поновлення та гарантування прав і свобод людини та громадянина, незалежно від того, хто є порушником – приватна особа, орган влади чи навіть держава. Така діяльність має гуманістичну природу й спрямована не на покарання, а на безпосередній захист вже порушеного права та поновлення, а також на попередження порушень прав людини. Поєднуємо думки вчених, які вважають, що правозахисна діяльність – це діяльність не лише державних інституцій, але й громадських об'єднань, адвокатів, журналістів, міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи, ОБСЄ [24]. Так, правоохоронна діяльність є своєрідним «щитом держави», тоді як правозахисна – «щитом громадянина». Вони мають спільну мету – забезпечення законності, але діють з різних позицій і різними методами. Найбільшої ефективності система демократичного правопорядку досягає тоді, коли правоохоронна та правозахисна діяльність взаємодіють, а не протистоять одна одній [25].

У демократичній правовій державі правоохоронні органи, такі як поліція, прокуратура, суди мають бути не лише каральними органами, а й гарантами прав людини. Водночас представники правозахисних організацій не повинні розглядати державу як «ворога», а як партнера у спільній справі дотримання прав людини. Комісар Ради Європи з прав людини Д. Міятович [26] у своїй доповіді наголосила, що «ефективна держава – це та, яка здатна забезпечити громадський порядок без порушення прав своїх громадян». Надмірна концентрація сили в руках правоохоронних органів без контролю з боку правозахисних інституцій призводить до зловживань владою, корупції, катувань, незаконних затримань [26]. З іншого боку, відсутність ефективної правоохоронної системи створює хаос, безкарність та беззахисність громадян. *Отже, лише взаємний контроль і баланс цих двох сфер забезпечують реальний правопорядок і верховенство права.*

Ще один аргумент А. М. Кучука, який у своїй праці чітко розрізняє поняття «правоохоронна діяльність» і «правозахисна діяльність» та вказує, що охорона насамперед пов'язана з превенцією, недопущенням протиправних дій, а необхідність захисту виникає тоді, коли є перешкоди у здійсненні прав і свобод або виникає загроза їх порушення [13, с. 16].

Проблематика ознак правоохоронної діяльності. Саме поняття правоохоронної діяльності набуло свого значного поширення в різних галузях наукового пізнання, зокрема, політології, соціології та юриспруденції. Однак остаточного свого формулювання та дослідження воно не набуло, незважаючи на те, що законодавчо питання організаційно-правового функціонування правоохоронних органів достатньо регламентоване. У результаті цього в юридичній літературі відсутній чіткий перелік ознак правоохоронної діяльності, не конкретизована відмінність між загальною правоохоронною діяльністю та спеціальною, відбувається ототожнення правоохоронної діяльності з іншими видами державно-владної діяльності (наприклад, судовою), що зі свого боку негативно впливає на правове регулювання правоохоронної сфери, адже досліджуваний вид діяльності держави займає центральне місце в механізмі забезпечення прав і свобод людини й громадянина, публічного порядку та безпеки, а також є об'єктом постійної уваги зі сторони не тільки компетентних органів державної влади, а й суспільства. Це пов'язано з тим, що правоохоронна діяльність є багатогранною та охоплює різні аспекти соціального регулювання, зокрема, прийняття рішень, виконання певних дій та їх правові наслідки [27, с. 20–27].

Відсутність чіткого визначення поняття «правоохоронної діяльності» певним чином впливає на його обсяг та зміст, який визначається за допомогою набору ознак. Залежно від того, як сформульовано поняття, формується і набір цих ознак [28].

Загальновідомими є такі ознаки правоохоронної діяльності:

1. Правоохоронна діяльність носить владний характер, який полягає в реалізації від імені держави та на підставі наданих нею повноважень відповідними органами та посадовими особами, їх приписи є обов'язковими для адресатів [28].

2. Правоохоронна діяльність реалізується не в будь-якому порядку, не будь-яким способом, а лише із застосуванням законних заходів впливу до правопорушників у встановленій формі [28].

3. Правоохоронна діяльність має правозастосовний характер, не приймаються нові юридичні норми, а застосовуються вже чинні. Дії та результати дій суб'єктів правоохоронної діяльності спрямовані на інших суб'єктів права, створюючи, змінюючи або припиняючи їх права та обов'язки [28].

4. Реалізація правоохоронної діяльності покладається на спеціально уповноважені органи, які, для виконання правоохоронних функцій, держава наділяє коштами та матеріальними ресурсами [28].

Науковець А. М. Кучук, підтримуючи думку Л. Р. Наливайко, щодо ознак правоохоронної діяльності вирізняє такі:

1) спрямованість на охорону прав і свобод громадян, законності та правопорядку всіх встановлених і врегульованих правом суспільних відносин;

2) реалізація на підставі та відповідно до закону, а в деяких випадках – у відповідній процесуальній формі;

3) під час її здійснення застосовуються переважно правові засоби;

4) здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами на професійній основі;

5) початок правоохоронної діяльності в кожному випадку повинен мати відповідний привід – повідомлення про скоєння правопорушення чи безпосереднє його виявлення, необхідність з'ясувати обставини його вчинення, припинити, попередити злочин чи інше правопорушення, захистити права та свободи людини та громадянина, надати необхідну правову допомогу [9, с. 6].

Сукупність наведених ознак розширює традиційний підхід до змісту правоохоронної діяльності, за якого лише держава в особі державних органів є суб'єктом охорони права та, відповідно, прав і свобод громадян [9, с. 6].

У своєму дисертаційному дослідженні А. І. Білас вказує, що основними питомими, характерними, відмінними від інших видів діяльності ознаками саме правоохоронної діяльності називають такі:

– в її основі – завдання з розгляду юридичної справи;

– здійснюється компетентними державними і недержавними суб'єктами, коло яких визначається чинними законодавчими актами;

– використовуються різні форми реалізації правових норм;

– приймаються відповідні процесуальні акти реалізації, що мають офіційний характер і передбачену законодавством форму;

– вона реалізується в чітко визначеній процесуальній формі та з використанням різноманітних юридичних методів [29, с. 424–426].

Серед ознак правоохоронної діяльності в науковій та академічній літературі також називають: публічність, професійність, процедурно-процесуальний характер, юрисдикційний характер, високу нормативність [29, с. 424–426].

Зупинимося на розгляді окремих ознак правоохоронної діяльності.

Процедурно-процесуальний характер як ознака правоохоронної діяльності. Однією з ознак правоохоронної діяльності є її процедурний характер діяльності. Вона передбачає, що способи здійснення правоохоронної діяльності складаються зі спеціально встановлених юридичних процедур: подання позову, подання заяви про правопорушення або про злочин, подання звернення, опитування, допит тощо. Порушення посадовими особами правоохоронних органів встановлених процедур визнають істотним порушенням процесуального законодавства. Здебільшого це зумовлює визнання певної дії правоохоронного органу неправомірною [29, с. 424–426].

В окремих джерелах з приводу характеристики цієї ознаки правоохоронної діяльності зазначається, що характерною ознакою правоохоронної діяльності є те, що вони мають протокольну форму. Тобто будь-яка процесуальна дія (порушення кримінальної справи, допит, обшук, затримання підозрілого, пред'явлення обвинувачення тощо) має протоколюватися, при цьому вимоги до складання акта чи протоколу є однаковими для всіх учасників кримінального, цивільного судочинства або запровадження адміністративних правопорушень. Це стосується і вимог до складання процесуальних актів іншими суб'єктами правоохорони: прокурора, слідчого, органу дізнання. Отже, процедурна (процесуальна) ознака правоохоронної діяльності вказує на формальну визначеність цієї діяльності та неприпустимість її порушення [29, с. 424–426].

Професійність як ознака правоохоронної діяльності. Також суттєвою ознакою правоохоронної діяльності науковці визначають статусну (професійну) ознаку особи, яка є уповноваженим державою суб'єктом такої діяльності. Здійснювати заходи з охорони права, відновлення порушеного права, виявлення та розслідування злочинів, підтримання правопорядку має компетентна, фахово підготовлена, процесуально вповноважена державою посадова особа, яку позбавлено права обіймати будь-яку іншу посаду [29, с. 424–426].

До завдань правоохоронної діяльності належить захист:

- прав і законних інтересів громадян, підприємств, організацій, установ, суб'єктів усіх форм власності;
- встановленого Конституцією України суспільного ладу держави;
- суверенітету та територіальної цілісності України.

Особливе місце серед завдань правоохоронної діяльності посідає захист прав і свобод людини, її життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки.

Одним із найважливіших показників демократичності держави та панування в ній принципу верховенства права є реальність забезпечення прав і свобод людини. Саме тому більшість країн світу приділяють значну увагу вдосконаленню організації та діяльності правоохоронних органів. Як показує досвід, наявність у державі конституційного законодавства, що визнає основні права і свободи людини та громадянина, не є гарантією створення належних умов для їх охорони та захисту від протиправних посягань і подальше їх поновлення. Саме якісна та гармонійна робота державних інститутів, створених для досягнення цієї мети, має стати основою в забезпеченні реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина [30–33].

Правоохоронні органи символізують присутність держави в нашому повсякденному житті, її здатність втручатися та захищати, коли такий захист необхідний. Для багатьох правоохоронні органи також можуть бути символом цілісності суспільства та його прихильності до цінності честі й обов'язку. Правоохоронні органи представляють монополію держави на використання примусу, що зі свого боку є необхідною умовою для забезпечення ефективної діяльності закону. Їх завдання – утримати суспільство від вчинення злочинів, аморальних дій, поганих намірів та змови вчиняти незаконні дії. Тому до правоохоронних органів та їхнього професіоналізму пред'являються особливі вимоги, які стосуються відокремленості правоохоронної системи від політики, ієрархічної структури, квазі-воєнного характеру, зобов'язання вести ефективну діяльність, централізованого командування, технологічного забезпечення, добре освічених працівників та високих норм етики. Тільки за умови високопрофесійної роботи правоохоронної системи вона сумісна з демократією, а вимоги професіоналізму значною мірою пов'язані з поняттям «ефективності влади». Правоохоронні органи мають потужну зброю проти приватних систем панування, але разом можуть стати інструментом узурпації влади. Враховуючи це, завданням демократії є забезпечення балансу, за якого правоохоронна система є ефективним засобом стримування приватного панування і не перетворюється на інструмент окремих політичних сил.

Тому державі важливо мати ефективну систему правового регулювання діяльності правоохоронних органів з чітко визначеними повноваженнями, механізмом внутрішнього та зовнішнього нагляду за їх виконанням та систему вимог щодо здійснення таких повноважень [30–33].

Поняття позитивних зобов'язань держави суттєво впливає на формування цієї системи. Саме з державними правоохоронними органами вона значною мірою пов'язана у сфері ефективного виконання своїх позитивних зобов'язань у галузі прав людини. В Україні поняття «правоохоронні органи» стало використовуватися після прийняття Конституції України 1996 року. Норми Основного Закону передбачають, що забезпечення державної безпеки та охорони державного кордону України – це сфера відповідних військових формувань та правоохоронних органів, організація та правила експлуатації, що визначено в Законі. Так, у Конституції України поняття «правоохоронні органи» використовується лише один раз – у частині 3 статті 17, де спеціальне завдання забезпечення державної безпеки та захисту державного кордону України покладено на відповідні формування військових частин та правоохоронних органів, організацію та принципи дії яких визначено в Законі [30, с. 55].

У науковій літературі існує позиція, за якою правоохоронна діяльність характеризується низкою специфічних ознак, може здійснюватися тільки із застосуванням юридичних заходів впливу, до яких належать заходи державного примусу і державного стягнення. Так, до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, може бути застосоване кримінальне покарання, встановлене Кримінальним кодексом України, або інший передбачений законодавством захід впливу; юридичні заходи впливу, які застосовуються під час здійснення такої діяльності, повинні суворо відповідати вимогам законів, що регламентують їх застосування; реалізується у встановленому законом порядку з дотриманням певної процедури. Рішення про застосування чи незастосування юридичних заходів впливу приймаються за встановленими законом правилами, дотримання яких обов'язкове. Наслідком порушення цих правил може бути визнання прийнятого рішення незаконним і недійсним [30–33].

На думку О. Ю. Прокопенко, за рахунок аналізу наведених вище позицій правознавців здається можливим виокремити ряд характерних ознак, що притаманні правоохоронній діяльності:

1) правоохоронна діяльність є професією, тобто здійснюється безперервно на постійній основі;

2) правоохоронна діяльність є пріоритетною формою діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні;

3) правоохоронна діяльність здійснюється на основі та на виконання положень чинного національного законодавства. З цього приводу зазначимо, що правові засади здійснення правоохоронної діяльності закріплено на законодавчому рівні;

4) правоохоронна діяльність здійснюється із застосуванням різних методів впливу на суспільні відносини. Провідне місце посідає переконання, водночас як крайній засіб застосовуються й примусові методи;

5) основною метою правоохоронної діяльності є недопущення законних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб. У разі ж вчинення посягання на вищенаведені соціальні цінності правоохоронна діяльність перетворюється на захисну, метою якої є припинення правопорушення, відновлення порушених прав, свобод та інтересів і вжиття заходів, направлених на притягнення винних до відповідного виду юридичної відповідальності [31, с. 52].

Потрібно додати, що в науковій літературі окремими науковцями здійснено класифікацію видів правоохоронної діяльності.

Наприклад, В. М. Дубінчак у своєму дисертаційному дослідженні пропонує класифікувати правоохоронну діяльність на різновиди за такими критеріями:

1) залежно від суб'єктів правоохоронної діяльності:

– діяльність, що здійснюється безпосередньо органами держави та посадовими особами;

– санкціонована діяльність, що потребує затвердження компетентними органами;

– делегована діяльність, що реалізується за попереднім уповноваженням владних структур;

– діяльність громадських утворень;

- 2) залежно від характеру дій суб'єктів правоохоронної діяльності:
- діяльність безпосередніх суб'єктів юридичної діяльності, що реалізують надані їм державою повноваження в правовій сфері;
  - діяльність учасників правової сфери, що реалізують суб'єктивні права та інтереси;
  - залежно від впливу на суспільство на стабілізувальну та динамічну;
  - залежно від характеру юридичних фактів, що спричиняють правоохоронну діяльність на регулятивну та охоронну;
  - залежно від часу здійснення правоохоронної діяльності на поточну та надзвичайну;
  - залежно від сфери поширення правоохоронної діяльності на загальну, відомчу та місцеву [15].

На нашу думку, такий підхід більше відповідає поняттю систематизації, а не класифікації.

Сутність правоохоронної діяльності. Підбиваючи підсумки, більш раціональним з погляду права буде твердження, що правоохоронною є конкретні види діяльності, визначені в повноваженнях правоохоронних органів держави, а не навпаки. А. М. Куліш логічно виділяє теоретичні 2 етапи визначення сутнісних характеристик правоохоронної діяльності:

1. Визначити сутнісні ознаки з огляду на результати лінгвістичного аналізу поняття «правоохоронна діяльність», однак цей етап не дає змоги виділити суто юридичні особливості правоохоронної діяльності, адже юридична природа явища правоохоронної діяльності не обов'язково буде достеменно схожою до лінгвістичної і навпаки;

2. Екстраполювати формально визначені конкретні характеристики правового статусу правоохоронних органів у категорію правоохоронної діяльності. Водночас аналіз доктринальних спеціалізованих академічних джерел є перехідним етапом, адже, по суті, не є «офіційною інстанцією», але може визнаватися як певний опорний ідеал (фундамент), з якого і виходять легальні дефініції [10, с. 92].

На думку І. І. Чорної та А. П. Колесникова, правоохоронна діяльність є зумовленим потребами людини особливим видом соціальної діяльності, яка визначена нормами права та об'єктивною необхідністю впливу на суспільні відносини. Вона знаходить своє практичне втілення у процесі функціонування правоохоронних органів, які

повинні попереджати, запобігати правопорушенням і застосовувати державний примус або громадський вплив на осіб, які порушили встановлений законом порядок у суспільстві. В умовах сучасної практики правоохоронні органи, з одного боку, покликані виконувати вимоги законів, що закріплюють права та свободи людини, з іншого – вони наділені відповідними розпорядчими повноваженнями, зокрема і правом розробляти приймати підзаконні акти нормативного характеру, націлені на регулювання «технологій» реалізації прав та свобод громадян. У сучасних умовах становлення української держави, коли відбувається посилення соціальної функції правоохоронних органів, суттєво зростає їх значення не лише як засобу захисту прав та свобод, а і їх забезпечення. Водночас таке забезпечення задіюється як у правозастосовній діяльності, так і в нормотворчій, що є невід’ємною частиною системи правового регулювання [32, с. 137].

На думку В. С. Нікітіна, сутність правоохоронної діяльності виявляється через такі ознаки:

- а) це діяльність, спрямована на охорону права від будь-яких порушень;
- б) здійснюється через застосування нормативно-правових актів;
- в) відповідає приписам матеріального закону;
- г) передбачає дотримання законодавчої процедури;
- д) пов’язана із застосуванням примусу;
- е) реалізується спеціально уповноваженими на те органами [33, с. 174].

Зі свого боку І. П. Хамула вважає, що сутність правоохоронної діяльності полягає в єдиній системі її сутнісних характеристик як систематичної роботи з охорони правопорядку, здійснюваної в певних формах та видах, що є нормативно визначеними та регламентованими (гносеологічна сутність); роботи з охорони інтересів певної частини соціального класу, зокрема і класова сутність; засобу забезпечення правового панування ідей правлячої (пануючої) релігії та поєднання релігійних постулатів і політичних положень (релігійна сутність); способу забезпечення національного розвитку, національної єдності та охорони національних інтересів і самобутності пануючого національного соціуму (національна сутність); засобу гарантування рівних можливостей суб’єктів права та охорони загальнолюдських цінностей (загальносоціальна сутність) [34, с. 15].

Публічний порядок та безпека встановлюються й охороняються державою через її органи, що полягає в забезпеченні належного рівня існування суспільства через захист прав і свобод громадян та створення сприятливих умов для реалізації їх обов'язків. Відсутність дотримання належного рівня публічної безпеки та порядку всередині будь-якої країни спровокує хаос і безлад – за таких умов існування та функціонування громадянського суспільства і власне держави стає неможливим. Отже, забезпечення та підтримання публічної безпеки та порядку – одне з основних завдань держави, що безпосередньо випливає зі змісту ст. 3 Конституції України [30–34].

Отже, можемо дійти висновку, що правоохоронна діяльність – це самостійний вид державної діяльності, що здійснюється з метою охорони права та держави спеціально уповноваженими на це законодавством органами методами та способами, визначеними законодавством. Ключовими специфічними ознаками правоохоронної діяльності є те, що вона реалізується в чітко визначеній процесуальній формі та з використанням різноманітних юридичних методів, в її основі – завдання з розгляду юридичної справи, здійснюється спеціальними уповноваженими органами та установами, є постійною та ординарною діяльністю. Також серед ознак науковці визначають її публічність, професійність, процедурно-процесуальний характер, юрисдикційний характер, високу нормативність. У підсумку окреслена проблематика поняття «правоохоронної діяльності» є багатоаспектною та різноплановою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-В. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.12.2025).
2. Судові та правоохоронні органи : навчальний посібник / Ковалів М. В., Єсімов С. С., Назар Ю. С., Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю., Годяк А. І., Бліхар М. М. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т 5 : П-С. Київ : Юридична думка, 2003. 736 с.

4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

5. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: закон і коментарі : навчальний посібник. 2-е вид. випр. і доп. К. : Атіка, 2010. 571 с.

6. Ковальська В. В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 422 с.

7. Гірич В. М. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів. Аналітична записка. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/do-problemi-viznachennya-bazovikh-ponyat-u-konteksti-reformuvannya/> (дата звернення: 04.12.2025).

8. Тихонова Д. С. Поняття «правоохоронна діяльність» і функції правоохоронної діяльності / Проблеми сучасної поліцейстики. 2022.

9. Наливайко Л. Захист та дотримання прав людини в правоохоронній діяльності. Курс лекцій. Дніпро, 2019. 79 с. URL : <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/121.1.pdf> (дата звернення: 04.12.2025).

10. Куліш А. М. Щодо визначення поняття «правоохоронні органи». *Право і безпека*. 2005. № 4'5. С. 90–93.

11. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12/ed20211124#n16> (дата звернення: 02.12.2025).

12. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підруч. / О. С. Захарова, В. Я. Карабань, В. С. Ковальський (кер. авт. кол.) та ін. ; відп. ред. В. Т. Маляренко. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 376 с.

13. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Київ, 2006. 22 с.

14. Фатхутдінов В. Г. Правоохоронна діяльність: природа та гуманістичний вимір : монографія / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2008. 197 с.

15. Дубінчак В. М. Правоохоронна діяльність: сутність, суб'єкти, засоби забезпечення (теоретико-правовий аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. К., 2010. 20 с.

16. Денисюк С. Ф. Громадський контроль за правоохоронною діяльністю в Україні: адміністративно-правові засади : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07. Дніпропетровськ, 2010. 36 с.

17. Куліш А. М., Миргород-Карпова В. В., Мурач Д. В. Гносеологічний аналіз категорія «правоохоронна діяльність». *Юридичний науковий електронний журнал*. URL : http://lsej.org.ua/3_2022/8.pdf

18. «Law enforcement». Cambridge Advanced Learner's Dictionary. Cambridge University Press, 2022. URL : <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/law-enforcement> (дата звернення: 09.12.2025).

19. Education Sector Security Services. GardaWorld. URL : <https://www.garda.com/security-services-sectors/education-sector-securityservices>

20. House Of Representatives State Of Hawaii. H.B. No. 52. Twenty-Seventh Legislature, 2013. URL : https://www.capitol.hawaii.gov/session2013/Bills/HB52_.HTM (дата звернення: 10.12.2025).

21. Standard operating procedure: State Form 39870(R/S-06). Law Enforcement Recording Devices (Body and Dash Cams). Effective date: June 1, 2021. URL : <https://fox59.com/wp-content/uploads/sites/21/2021/07/Indiana-State-Police-Body-Camera-Policy.pdf> (дата звернення: 10.12.2025).

22. Кондратюк А. В., Дерій О. В., Костенко Р. С. Правоохоронна діяльність в умовах сучасної практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1/2024. С. 524–526. URL : http://www.lsej.org.ua/1_2024/125.pdf

23. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підруч. / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

24. Кравчук Л. Права людини і громадянина в Україні. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 250 с.

25. Правозахисні органи та правозахисна діяльність в Україні : посібник для вищих навчальних закладів за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В. О. Заросила та доктора юридичних наук, професора А. М. Кислого. Київ : Видавництво «Людмила», 2019. 168 с.

26. Міятович Д. Звіт Комісара Ради Європи з прав людини про Україну. Страсбург, 2023.

27. Бистрик Г. Правоохоронна діяльність у контексті вдосконалення правових форм діяльності держави. *Юридична Україна*. 2010. № 2.

28. Поняття і ознаки правоохоронної діяльності. URL : <https://arm.navs.edu.ua/books/SPOU/files/1-4.pdf> (дата звернення: 12.12.2025).

29. Білас А. І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Міністерство внутрішніх справ України, Національна академія внутрішніх справ. Львів, 2016. 227 с.

30. Дотримання прав людини в правоохоронній діяльності : навч. посібник / І. П. Андрусак, Д. Є. Забзалюк, П. М. Лепісевич та ін. ; за заг. ред. Д. Є. Забзалюка, Р. Б. Тополевського. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 320 с.

31. Прокопенко О. Ю. Поняття й ознаки правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ як суб'єктів забезпечення правопорядку в регіоні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 16, том 1. С. 50–53.

32. Чорна І. І., Колесніков А. П. Концептуальні засади правоохоронної діяльності в Україні. *Наукові праці Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2022. С. 136–139.

33. Нікітін В. С. Правовий аналіз поняття «правоохоронна діяльність». Стан та перспективи розвитку адміністративного права України. Одеса : ОДУВС, 2022. С. 173–174.

34. Хамула П. І. Правоохоронні органи в системі органів державної влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Х., 2016. 21 с.